

12. a) Fæla. Reykjavík, 23.ágúst 1938
7 blöð qto.
b) Draugurinn í Fælu. Rvík, 23.ág.1938
2 blöð qto.
c) Bæjarhúsin gömlu í Fælu.
Reykjavík, 19.nóvember 1935.
2 blöð qto.
d) Fæla. 7 blöð qto. Ódagsett.
e) Fæla, þar sem "fangahúsið" eða
letigarðurinn er.
6 blöð qto.
f) Sigmundur í Fælu. (Viðauki).

Samtals: 25 blöð qto.

Árið 1852 fluttuð mæðir nokkur, Sigmundur Snorrason d nafni, austan frá Vallar-
 hjá ségn í Hóskreppi í Rangárvalla sjótu, að Vipp-Rannaboti í Stokkseyrum kringi.
 Þjó Sigmundur þar, með konu sinni (eða Guðstýju), Þórdísu Þórdar dóttur og Guðna,
 syni þeirra um 4 ára stéid eða til ársins 1857, en þó fluttu þar í Eyran-
 Galdu og þar byggdi Sigmundur þar þann, en áður væðir nafndag, í Landi
 Hágrastofnum, stírnun fyrir austan Skarvskot, en þar var þá austasta
 býlið í þessum umum, en stírnun fyrir austan Skarvskot.

Vipp-Rannabot var smíðli áttu og hefi mið veid í eydi um margna ári
 stéid, og liggur undir Tráðarholt, enda stóð botid í fangna einum, sem liggur
 út frá norðvestri Skarvskoti í suðu og fyrir Tráðarholti og út í Tráðar-
 holtvatu. Þín stéid var í Kringsnes botid, en namurast munn þar munn
 en gjar veld, en stéidur fangur frá vestri býlum, Tráðarholtingi og Hoffeyru
 og s. t. v. frá Þrattsholti og Keldubotni. Þú á ári eða þeirra, en þar höfuð
 áður veid, var Kallinnur Sinsur, fadir Þortleifs Kolbeinssonar hins ríka
 í Stór-Húeyri. Hefti í skrifad nokkur eða áður fæðgafessa b'áða, 100
 og þinn áttunna munn, en þinnvotti Kolbein, og kaldid var, að drangur
 hefti veid.

Sigmundur Þórdarson (Guðmundson) var fæddur í Þessabrunni árið 1856, seturim
 áður en Sigmundur Snorrason byggdi þá sinn í Eyran Galdu. Hanni Sigmundur
 eða eftir Sigmundi og Guðrínu Þórdar dóttur, en Kollid var Fala-Gunnur,
 son og Guðna, syni þeirra, en munn hafa veid þann ári en eldri en Sigmundur,
 en jafn eldri Einars Guðmundssonar fradimannur og Smids, en voru stál-
 bráður, þ. e. ferndir samfins 1869. Sagdi Sigmundur systurinn Þórdarson,
 að Sigmundur hefti veid munn heftar mæðir þinn munn, en munn lítil og
 m. a. veid hýddur nokkur um sinnun fyrir ein hokjar yfir sjónir sínar í
 Vestmanna eyjum og Rannseyjum, sem sjó megi af dímum á tólu um þáðar,

en eigi voru Sigmundi kunnar yfirsjonir þessar, þarinn leyfr fram dæ
 i ást, því Sigmundur mun hafa verið ein hveigdur nokkur, sem
 átti menn í þeim tímum. Strátt fyrir það, að Sigmundur væri, in ein-
 hagdarmáður, kvæðir Sigmundur í allt hafa verið hræddur við hann,
 og fordæmt að komu þeim að þá hann, e. f. v. vegna þájar afurðar,
 þótt hveigdurinn hans, Eudri, hafði oft og einn og viljað draga þann
 með sér þangað. „Eg þótti ekki að komu þeim að þá Eudri einn ar
 minn,“ sagði Sigmundur systurmannur, „og þar einn þann þann til
 þess, nafnið í þotinu og soð hitti, að mér var sennu „infrastad“
 það, að þar væri drangur, e. f. v. til þess, að veigja mig og önnur börn
 af þótt, að verið að hlekkjast þeim í öðrum a tali að ofstífu. Það er
 í þannu þótt mér, þótt þann væri eigi þá, ógættu mig og ofstífa þann,
 en síðan só ég, að það var í raun og veru réttnefni vegna legru þájar-
 ars, en mér þá eigi þá eigi einungis vel við eigiandi heldur og eigi-
 sagt, að það haldið við framvegis, Eg er einn meðal þeirra manna,
 senn þá, að stofnun sín, sem þar er ein, eigi ekkert stóft við þetta-
 kranu, heldur þá einn þótt, þótt landin liggja í öðru samann, en
 nokkur einn meðal þess þetta kranu er þá einn þótt, þar sem Sigmundur
 byggdi til síns.“

Þannig málta hann við mig oft og einn sinni, þá er einn þá
 máður og mátti, Sigmundur þótt áttu nokkur þann einn þann með að þá,
 og vissi eigi vel, við það hann átti, en hann kvæðir það „eigi þá sagt, að
 nafnið“ í þessum stadi og stofnun haldið við framvegis.“

Eins og áður er að vilið flutti Sigmundur Snareson með ástíð sinn, sem namnað er minn millið haf. Verid vorid 1857 frá Ljff. Hana Koti - en þá var það kot nefnt svo, að annar kot, Rana kot, er einnig í Stolluseyrar-herfi og er það m. a. Kvennupf vegna heins leikans þar 1898 - út í Eyra-landi, byggdi þar tinn thins kot sitt í Heins kotslandi og nefndi þeim

Fala.

Uppflöga minn nefndi, Fala, hafa orðid til vegna þess, að Eyra-landi-
as höldu, að kot þessi væri heppilega settur í þessum stadi til þess,
að væru þá þeirra frí þá að fara undan á sjónum, þar sem annars
var hafi und að það kynni að flöða upp í stöðum fram undan
Háeyra-landi og Heins kots, en þar eru stöðin fremur lág og þá flöði-
gjarn mjög í þeim stöðum. Þarinn eða manna á línd átti þá að
vera til þess að Fala þá frí þá að leggja línd sína of um Háeyra-
myri þann veg undan á sjónum. Má þá geri ríð fyrir, að nefnd
í þessum, Fala, hafi alls eigi verið neitt höfðingdómis nefn þá öð
síðar hafi verið línd svo á, eins og síðar verður sagt, að það væri und-
andi og jafnvel ljóth nefn og línd eigandi, heldur beint línd edlilegt, og
sæst það best af þá, er nín stak græna: Framundan Heins kots og í milli
þess og Þíthraunn, eru fjáruin kot, sem þá er vor Heins kots-vot
nefnd er Heins kots hóp, línd vestara og línd eystra; er línd fyrri ofuð nín
néri nefformad, i. m. k. í sumum. Hilli, vatna þessara er Háeyra
að stöð þar þá er kot, annars að sumum, línd á norðan og var
sá í milli, sem nefnd var Þess vad. Þess vad er það, að norðan-
verdu, byggdi Sigmundur til sinn, Fala, en þar var síðan, og nín egg
þá er tótturinn í Fala, var sjúðer þá þá byggd, en síðan verdu nefnd
og uppinn þá, ofullgeðs, nokkru síðan línd svo nefnd, þinnu tali í
Þíthraunni og þess er að þá einnig síðan.

Fala var þá vel sett þarna til þess að vera í vafi fyrir þess að

Þeirra Þalfrænni, en hann leitast til sjávar, eins og áður er sagt.
 Á þessum stöðum var þá Steinþóthófsmenn leiddur af norðri
 Litluhrannsvatni, sem er á milli Stofu og Þar hvoftum sig, en þá glingur
 í Eyraabakka og frá Stofu segir söfnuðust samman til Stauffarða
 í Hóthlísi, enda var talið á leiddin allu leið veðan frá Strámi í
 Þvesi austur undir Eyjafljóði og Jóhannsdal í Stofuinnasundi til þess, en
 samna sér á í Stauffarða ef ís er kom, en þess nokkurn vinnu, alla frá
 leidd, en leysa þyfti af sér Stauffarða. Alla þessa löngu leidd, ummi
 100 kílómetra eða lengri, eru samfelld ísaloj og furdur bein, stannst
 ofan við sjávarstöndina. „Nelli áinn“, þ. e. Þvesi og fjórði, eru þar
 þessar, loftis og veðan frá vestri til austurs: Þjórman austan Ósyrarness,
 Þalfrænni norðan við Eyraabakka, þá Steinþóthófsinn leiddi, Litluhrann-
 vatni, Haffdalssvatni, Selvatni, austan Syðra sel, Ósgautstada vatni, Stof-
 leysuvatni og Korpól, Trádarhellsvatni, Þjóravötnin leiddi, Hóla vatni og
 lágveidar enjjar fyrir norðan Roffstadi og loftis niðla vatni austur-
 undir Ragnheiðarstöðum og Þjórthóttum.

Vestan Þvesi var sú leidd áinn áinn sjálf, vestan frá Strámi og
 norðanvert við Hafnarstéid, Skerdingahólma og Hásmel, ofan vert við
 Ferjastadinn í Ósyrarnesi, en austan fjórði allur vatnallastinn
 í Safarneyri og Steinsstada vatni o. v. þv. —

Það sem hér hefir sagt verid má inn segja, en þá verid þarfar
 áinn dín, en þó segi alls endis leydingarlaus med tiliti til þess, en
 á þessum stöðum var „drögurinn í Fölu í feldinni“, þarna var
 leyggður grunnurinn en Sjákrastýli þeirra Eyraabakka og sem
 itti en veid af fyrir systnum alla, og loftis, en bygging þess er árd gjord en
 nokkurn hennar „letrunastýli“ fyrir laudid alla. En þá þó og veidur um
 sögulegan stöð en rada, sem sjálf og er en eigi gleymskt und öllu
 hverning og á hverja leidd er tilordinn.

Þjárrustianar og leigu byggingar; Tala sænt, þá vel mig þógg-
lega fram yfir síðustu aldamót eða þá angad til nokkru síðar eð

Sjálfráttir Gyðstælinga

Var í þessu reisti og þá réfuau niður. Þáfu þó margir Gyðstæ-
lingar stóftu til byggingar þessarar og mi geta þess, eð Andrés sál.
Jónsson, Þorvaldssonar frá Hólhúsum, er þá eð umfangsmikils verplun
í Eyarskállo, og 10 þúsundis króna til þessarar byggingar og svo
mun Jóhanna V. Daniellson, er þá höfði verplun í Háeyri háfa gefid
5 þúsundis króna í sama augnamiði og svo einn stakur á hringamun
þar mun stóðis eðtar minni upphæð og sumir allstóran.

En svo stórandi þetta áhrifamið þeirra og þarflaga fyrir þessi á
verðfalli þeirra, dýrt lid og þreppu þeirri, er kom í 14 öf far þinnar
fyrri styrjaldar og eð þessu lokinni. Húsid var eð vissu komid undir
þak og allvegley bygging, en áhrifamuninn undir höfða upphæð
á mun samman, eð það stóðis eðtar og mið öllu ónotad, mun það var seth
í nándungr upphæð og selt fyrir eðtiss 1/4 hluta þess, er til þess höfði
veid gefid og safnad, sem mun alls háfa eðdid mun 80 þús. Krónur.

Ad vin var hús þetta seth í óþegglegan stóð: Undan þrann eitt
nordan und eystra Ísris kots höp og norr þessu eð fyrir þessu geng-
ist í fyrstu, eð löðin undir það var gefin, en þá eð gjóði munáða-
máðar Háeyrskotfennar, Eudm. Þótleifsson. Þáfu eð fött löð þessi
vori und öllu verðlun fyrir eigaða þessu, mátti seja, eð gjóð þessi
vori mikils veid, þá hús of ar eð stofu minni þess, eð leigu og
löð og löndi á öðru stóð. Húsid stóður í marfloti, gjóður lausri
þrann und, svo lajri, eð grunnur þess er namast þá er einn mæli
frá yfirvandi vafurinn, sem það stóður und. Kom þá samþinn á flóð eð
ofan og eð á flóð eð undan, þar allt undir löndi í þringun hús og alla
vegna ut frá þess, á botandi þess og eð og vafur þessi.

Stokkum á nunn eftir það, þá er andungar upptæddir í Sjúkráttis og jörðinni
hjá Fala frá fram, var hún tættur til nokkunnar fyrir nokkunnar
Betrum áttis, en þá var nafnið:

Vinnu helid í Þetta krauni.

Erind og sjá mál af því, sem áður er sagt og öllum er vitað og, en nafni
þetta algjörð raunveru, sem miðal sýnt:

1. Þetta er Fangelur, en alla réttnefnið vinnu heli.
2. Það hefir oft og í daglegu tali verið nefnt „Pati gardur“. Það er einnig
raunveru, ef t. l. er átt við Þadegarðu skuldi, sem áttadís eru
sem vistarveru fyrir nafnveru og jafu vel af dombada drygjunum.
3. Þá er húnid alla eldi í Þetta kraunlandi heldur Stein Kots. Er þetta
frá einnig raunveru.

Ídrið þetta nafni Stofunnar þess arar er frá:

Fangabráid í Fala.

Og sagði Sigurður síl. Þórdarson sýslumadur, að það væri jafu fram
velid rígsandi: itafuidd eitt málta nafni til þess, að Fala nafni frá
í Romast þangad.

Það mun þaga verið Jónas frá son frá Hrístu, sem valdi Stofunnar
þessari nafni frá, en frá hefir hlöfnuð og hefir nokkunnar náð: munni
almanninga og staðfest hefir verið í vöðum og stjólun þess er til-
hugu rígsdógs rígsu - en raunveru er það samt eigi að séð er
og málta gjarnan be rígsast í þá líd, að rígs t. l. sem áður er einnig.
Nú er andi nafni Stofunnar þess arar hefir náðid Rígsins lög
fordíld. Öggd í algjörum miðal sýnt.

Gudni Þórðardóttir í Fálku, kona dóttur Lára Sigmundar Snorrasonar
 var, minn og áður segir, nefnd Fálku-Snorrasonar. Hún hafði áður verið vinnukona
 í Rangholti í Hrunamanna bætti og þar fór af henni það orð, að hún hefði
 verið svo mikill elskingur, að hver einasta sandkúgull, kýr, kálfi og
 hestur, hvar á staðnum og hetti, hefði þelst hana langa tíðni og
 hlauð í möti henni hvernig sem þau sá hana, flagrað upp að henni
 með aðlaunlegu vinnu lútu, og sigid með henni, hvar sem hún fór og
 allt hana.

Min Eudra, son þeirra Sigmundar og Gudniar varð ég eigi áminndur með það, sem
 áður er sagt og að síðast vinnu menn það til hana, að hann var vinnuþjálfur
 í Hjalmskaltakoti, og frá Áva Snorrasonar syni í Stóra hrammi, 14 ára að aldri.

Sigmundur Snorrason í Fálku andaðist 25. ágúst 1865 og segir
 Kirkju bóti Stóðles upprættu kattu, að hann hefði, dáið í sóttarsöng
 af áþekktum og ills lönni. Höfuðkaufi nafstungu.

Það, sem hér er sagt um Fálku og fólk það er frá ljó, stýðit við frá-
 sögn forðimannsins mikla, Einarar sál. Eudra-undsonar, skallbróður Eudra, og
 minn vagnur við það, er hinni orðvari og góði sýslumanni, Sigmundi sál.
 Þórðarson sagði mér, nokkru áður en hann andaðist.

Þessi hefi ég tilfarð fram áritað um Sigmund Snorrason og fólk hans, að hann
 heggði Fálku, sem var orðinn og vandan sem hefi frógar sögufróðum þess eigna.

Reykjavík, 23. ágúst 1938.

Jon Talsson.

Drangurinn í Fölu

Þóndi nokkur ljó í Þalþannum (Eyrarbalda) fyrir þrem dögum manna áðr-
um. Gífi er nafni hans getid, né heldur hvar hann ótti heimili sítt; samslöga
hefir það völd í Skaris-Koti.

Langardagshöld eitt, um haust og í góðu veðri, fór hann austur í Hraun-
hverfi að finna menn á máli, og hélt hann, sem leiddi liggur, austur hjá
Fölu. Þangað sáðt eltri til fæða hans, því fandi var á steygja.

Hann tók eltri heins um höfðid, en þó var eltri undrast um hann, því
á vordid var svo gott, hann mæddi í botta stödi og hræstur vill, end
héldu menn, að honum hefði dvalist yfir spáttum og hann þó náttad sig
í einhvern þessum þar í Hraunhöfðum.

Þá er messað í Stóthsepi og fór margt fólk þangað til Kórkju
og Eyrarbalda, því þá var þar ein engin Kírlija, hún var byggd árið 1890 -
en rípi varð bóndans var þann dag heldur fótt haldid vor, að hann hefði
fandi til Kírliju.

Þá, er það kom í ljós, að hann hvoði hafði fandi til Kírliju, né heldur
að hann komi heins und Kírliju föllum, og að enginn hafði orðid hans var
allan daginn, var hafin leit að honum um vígrannid og stóð sí leit
fram í myrthum þetta sama sunnudagshöld, en leitir varð árangurs-
laus með öllum.

Stóttins eftir drangurinn kom bóndans að hann kom til hennar og kvart-
niðj undan því, að síu hafi eltri völd leitad í einstunnum í Fölu, né heldur
leitir hafin fyr og gjört var, því að drangurinn í Fölu hafi náðist á sig
og leitad sig svo eila ^{um} langardags höfðid, að hann hafi hvoði getad hreyft
legg sta lid, né heldur getad gefid neitt hljóð frá sér, en sárast hafi það

þelid sig, en hann hafi heyrð til Skirjuþólksins og síðar leitar manna
skammt frá sér, en á engum veg getað gert vart við sig.

Það hann þess ni, að síu yfði vitjad í ristlirnar í Fölu, þó þar legi hann
ni andadur og mundi lík hans brótt frimast.

Effir það valuar Skinnar og það menn að fara austur að Fölu þá hegar og
í blyfid á mánu dagsmorgunin þó þar mundi bóndi hannar leggja andvaris.

Sendi menn fundu brótt lík bóndans í ristlirnar Fölu, eins og til var vísað
í drámmunum.

Þótti það óþögnanlegt að afilole bóndans hefði orðid þau, sem hann
sagdi sjálfur frá í drámmunum: Að draugurinn í Fölu hefði dregid hann.

Þó þess er talin effir handskriti bróðurvinnar minns, Páls Þjarvasnar
skólastjóra í Vestmannaeyjum, og stýðjóst samindi hannar við það, sem Sig-
urður sál. Þórðarson sjóttunniáður - en hann var seppolinn í heflotranni -
sagdi mér, að "draugurinn í Fölu" hafi verið til, og einnig við það, sem heyrði
um það í myndunni minni og hefði einhveruotadar lákid getid, að við þóðum
aldrei að binda á okkur skammta nálogt Fölu, þótt ís er vör þar miltalir
og ristlirnar nýgj nálogt.

Sigurður sjóttunniáður sagði: "Við þóðum aldrei að skina nálogt Fölu, þótt við
höfðum stærkangrun í þótt, að þar vör draugur - það sejdur svo margir!"

Reykjavík, 23. ágúst 1938.

Jonhanna

Þegar húsinn gómlu í Fellu.

Fyrir þessum sást fram að ári 1898, en þangað til hafði stadd
þar fjárhétt þess. Það komumenn og þessu eigi verid hafa að frótt vegun-
inn eigi að Seltosai lagi þar alluðri. Eijótis en réttinnu hafi: eigi verid
notad í veginn, enda var þar nóg af lausum gjóti ofanjarðar, sem notad var.

Þá kom þegar þessu hafið lagið inn að badi þessu og verstan við þann, en
eld húsinn þar innar af; önnur þegar hús virkust eigi hafa þess verid.

En þegar þessi þessur af fjárhéttinnu mátti nota til fyrri sáttur fyrri
þi, en um veginn þessu og badið eftir þessu sást, að það hafi verid
notad á þessum 1897:

Helgi Þorsteinsson, atliðinn í Þessu þessu, en um vinnu þessu í Þessu þessu.
sást var í góðu vinnu þessu hafi þessu þessu. Þessu þessu þessu
þi sást, að þann (Helgi) hafi stadd 20 þessu þessu af Þessu þessu
þessu þessu þessu í Þessu þessu af badi verid þessu.

Þi stadd sást, að Þessu þessu: Þessu þessu hafi þessu þessu. Þessu þessu
þessu þessu þessu, en var um vinnu í Þessu þessu, en átti þessu í Þessu
þessu af Þessu þessu af Þessu þessu þessu, af þessu stadd í Þessu þessu. en
þi var þessu þessu þessu þessu þessu af Þessu þessu þessu þessu þessu
þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu.

Þessu þessu þessu, en þessu var þessu þessu þessu þessu þessu.
Þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu, en þessu þessu þessu
þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu.

Þessu þessu þessu: „Þi, eigi er um þessu þessu, en það er þessu þessu
þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu.“

„Hvað þessu þessu þessu þessu?“ af þessu þessu þessu

Það er í þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu, en þessu þessu
að þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu þessu, en þessu þessu

Fela.

Árið 1852 fluttist mæðan nokkur, Sigmundur Suorason að nafni, frá Vallarhjálsu í Kollhreppi í Rangárvallasýslu að Upp-Ranakoti í Kollshreppi. Kot þetta stóð í langa tímu í svonefndri Stelpunheidi út í Tráðarholtswatni í suðvestur-átt frá Tráðarholti. Þar bjó áður Kolbeinn Jónsson faðir Þorleifs hins síka í Stóruháeyri, si, er okkur mæðurinn heimsothi föðum og haldid var að draugur verid hefi. Þá sögn minna mun Kolbeinn Jónsson flutti egi á út-
varpium fyrir nokkur og við eignsteynd hans við okkurma mannum.

Kot þetta - Upp-Ranakot - hefi aldrei neith höfuðbot verid og mi i eydi mun langb stéid. Sigmundur Suorason bjó þar með konu sinni, Guðrúnu Þórdardóttur og Guðni, syni þeirra í fjögur ár og fluttust þau þádan út í Eyraþalke árið 1857; þar byggdi Sigmundur 62 sinn í landi Háeyra-
Kotjunna, skammt fyrir austan Steins-Kot, sem þá var austasta býlid í Eyraþalke og nóst Innudakoti. Fyrir austan Innudakot loka við þrián fjarnis, sem í daglegu tali voru nefndar „Votn“. Þó þau vestustu voru nefnd vestara- og eystra SteinsKotskops og er vestara vatnid fram-
undan Steinskoti, en í milli þeirra (Hópanna) var svo grunt, að þénður gat vadið yfir grýmingarnar í tínu svo nefnda stesvadi, er hann sótti ofan af Þriðumeyri niður að sjónnum og þar þá oft við að hann fladdi á stærj-
umun í Háeyrafjörnum og fór sér þannig að vada.

Þar sem Hópin skétur, austanvert við Stesvad, byggdi Sigmundur 60 sinn að norðanverdu og við vesturenda eystra SteinsKotskops og var þessum nefndur Fela.

Þótt gers mögi ráð fyrir að þetta hafi verid höfhyndnis nafn, þá hefi þadinn samt lodad við þennan stáð um fjallna 70 ára stéid og þvi stelli verid breytt fyr en mi fyrir fáin árum, semilaga óloglega þó, og vildi egi að þvi séðar.

En að nafnið hafi mátt heljast loðheljád, síst af því, að í kentið botnum Stollseyrar
 prestskalls er býli. Sigmundur ávalt nefndi Fala. Nafnið var velvígandi þó - og
 engu síðar mi, er síðar mun sýnt verda - því þóðrum mun hafa verið byggður þarna,
 hjá þess vadi, með þáð fyrri augnum, að fólkid, sem þar átti heims, steyldi "Fala"
 Féruðrum frá því að komast niður að sjónnum og fara sér að vöða.

En í síðari árum er vestari Skinstotsþóp svo grunt orðid og oft nestnum þurk í
 sumrum, að sandfe getið farið allra síma fæda fram að sjónnum, of því vði elti
 frástíad með gúðingum, og byggingu þor, sem rín eru komnar þarna síðar.
 undan þess vadiinn gamla, mundi elti geta hindrað þann frá því. Haus og þri
 er því engar "Fala" þó í þessum stad; en af öðrum ástodum og emalverlopi
 má vel veri að nafnið sé nauðsynlegt, en eittum þó að þáð haldist við og vardi
 loðheljád í hugnum manna.

Austasta vatnið, þeirra þriggja, er í nefndi, áður, heitið lítla hrannsvatu.
 Á þessum vötnum var þáð, mi fyrir 50-60 árum, að fjólti ungmenna
 frá Eyrarbakka, frá Stollseyri og úr Hrannishverfi, söfnuðust saman, svo
 að segja í hverju höfði í höfðunum allan vötnum, þegar ís var vörn, til
 að stænta sér við skautafæddi að aflöðnum dagsvörðum sínum, gegning-
 um og öðrum stöfnum. Mátti þá oft sjá fima og fröna skautanum keppa
 hver við annan í "gúðingum" sínum, en þáð vörn þinni gúðrogu skautar, sem
 Hallgrímur Jóhannesson stépa síndur í Kadlastöðum smíðadi og engu áttu sé
 líka að lagi, fegund og góðum, svo, að Falid var að enginn góti verid da orðid
 góður skautaninn, sem elti átti skauti frá Hallgrími í Kadlastöðum.

Að vísu var gáman skautasniður þar um stóðir Jóhannos Árnason í Stóttum,
 sem sumum vitið. Væri þáð af Hallgríms um skautasniðina, en að láfa
 svoða skauti sína, þótti engum sé sama nema láfa Hallgrímu gæf þáð.
 Eins og áður er sagt, var Fala ávalt í aðra hönd er manni reindu sér

3

inn þessar stöðir og er óhott að segja, að hún var þó þegar svo frjálandi,
að engum kom til hugar að staldra þar við stundinni lengur, til þess að
binda á sig skauti sína, ef skautabandediól losnadi. Það, sem Faldi
menn frá þeim stad, var m. a. þetta:

Það var almennt vitad og þótrúad, að draugur vori í Fölu.
Þaðan kom hann í sínum tíma, "Stóri mánurinn", sem Eudm. heitinn
sá og hljóp undan austur að þetta heanni forðum, ^{of} svo ^{var} stór, að þegar
Eudmundur stóð í hláðinu og etladi inn í bel sínu og vart líkið við
um líkið, sá hann höfuð og hárðar manns þessa, er þá stóð að húsabaki,
gæfa yfir belinu og fót hans, þar sem þau sáust, voru nærri alin á lengd.
Þá höfuð og oft sést einkenning ljós eða eldar í Fölu, þótt engum
manni vori þar von og þá einkenning í Kvellum eða á n. skurtagi.
Þetta allt og ýmislegt fleira, sem menn höfuð heyrt um Fölu fyrir
og síðar, olli þó, að flestin forðumst að komna málefni Kötinn.

Sigmundur sál. Þórðarson sjötunnadinn var foddur að þetta heanni árið 1856
eða veturinn áður en Eudmundur Eudrasen byggi bel sínu, Fölu. Hann
mundi vel eftir Eudmundi, Eudinnu komu hans - er Kötinn var Fölu-Gunna-
og Eudna syri þeirri, sem var lövinn árum eldri en Sigmundur Þórðarson. Sagdi
hann, að Eudmundur hefði verið meirihogdarmadur him mest, en andur lítil
og m. a. verið lýddur nokkrum sinnum í þessum mannaorjnum og í þessum
fyrir einhverjum yfirsjónir, sem Sigmundur voru þó eigi kunnur. Segur þó um
Fölu, sem áður er getið, hefði Sigmundur heyrt í eðru og lagði líkum kinnad
í, en þótt Eudmundur vori einu og hann sagði, "meirihogdarmadur him mest"
sagdist hann ávalt hafa verið hræddur við hann og forðast að komna heim
þangað, að hús vagna nafusinn Fölu, þrátt fyrir þá líkið Eudna, sem
var lítið bróðir hans. "Ef þórdi ekki að komna heim að Fölu", sagði Sigmundur

"Svo ógæddlegt færost mér nafnið í Hofinum og Beinlinis Frítölandi; það getur stund að það hafi verið óvildigandi nafni "frá daga, en nú vildi mér það velvildigandi og tel sjálf sagt að það haldið framvegis".

Þetta sagði hinni góðu og merktu máður nokkru áður en hann andaðist, og vissi ég vel við hvort hann átti, en hann hóf sjálf sagt að nafnið haldið framvegis.

Bojarminstunar í Fölsu sáust þar og húsastipum öll, frá í síðustu ár. En eftir að lögin var rífin, nál. 1865, var þar færð eitth Eyrþeltinga frá fadma frá alfaris veginum. Var hún góð til fyrirváturs og vel til þess fallinn að síðast að þeim í myrkeri er nú veginn fóru, og mér kunnugt um að m. h. eitth fyrirvátur í margmánuði 1901, sem ekki er mit að reygja, að gjört vori því-ét á því vegis á manni einum, en von var í að nú veginn fóri, en áður máður varð fyrir, en ekki var etlad það, enda slapp hann við það að óðru leyfi en því, að hann varð svo hraddur við það, að hann hét því að verda þar aldrei einn á ferð í myrkeri.

Nokkru eftir aldunótin vaknaði sí hugsum í höfði og heila nokkru frá veldinna Eyrþeltinga, að brjota mandsyni vari til, að bygt yrði sjúkrastúsi ídu spítali þar eystra fyrir áinu sögðu alla. Þetta var í velmögumalögnum margna þeirra fyrir svo sem 20 árum síðan, og gáfu nokkru þeirri stórfé til í þessu augnauði, einstakur munu jafnvel svo þyngum þessum stúfti, svo að alls munu hafa safuast um 80 þúsundi króna í þessu augnauði.

Þessu á milli er eigaði Háeyratofurunnar, sem þá var, munu hafa gefid löðina undir hönd hinni vantarlegu húsbyggingu og launspildu nokkru, en henni skyldi fylgja, vitanlega hvort þessu i laudi

Há eyrarbótunum, en alls eðli átt einasta ferjet í landi Rithakraums, en þeir hefir
veid haldid niðr áin dregid fram of þó ranglega, því möglin i milli Háeyrar og Ritha-
kraums, eða réttara sagt milli Fela og Rithakraums, en laugþfyrri austan Fela og norð. en kemur.

Þótt þessi veglega (!) gjöf - löðin og landsþjálfa - yði ein til þess að yta undir þá góðu heyrmynd
Eyrabotlinga að byggja spítala fyrir Árnassýslu, þann nammaszt vera heft að þessa sé, á fimman-
logum háfi þar veid veri og önnurlogri stáður til hverstkonar byggjuga sem veru en einmitt
þessi stáður, þar sem Fala gamla stóð til forna, en síðar fjáreitt og fyrir sáfurastod einhverra
óhlutvandra manna:

Þessið var byggd, að vísu aðeins komid undir þak, fyrir fullan sófnis. Krúmur, á margfloti
og algjörlega þróðurlausri kraum-urð, svo lápri, að grunnur þess en nammaszt hótur en 1 meter
frá yfirborði vatnisins, sem hvið stáður vid i réisfnumum af Fala.

Komi sjávarflod þar eystra samkinnis ástladi in Hvíta - en það hafði offt að borid áður fyrrum,
sól. 9. Jan. 1799 (Básendaflod), árið 1832 og miklu oftar - þá hlýtur allt undir landi i Krúmunum hvið
og i alla vega úr frá þvi, að fara i botlandi Haf, vagna vatnsstylli og af 2 jó. Þá dæstir óstuljar -
loft öllum þeim, en til þess þja þar eystra, að nokkru manni steyldi til þessa koma að
velja þannu stad til þess að byggja i komum spítala eða sjúkrahús, sem laugi eðli
að stánda og nota i almenningsþarfi

Einis og áður en sagt, lojdu margir Eyrabotlingar hart að séi með að koma upp sjúkrahú-
sinis og sýndu i þvi máli sem mögum áttum um þor mundir, miklu förn fyri fyrir
miklu vandsýjamáli - Semur, s. l. Andrés sál. Jónson Hauksmáður, sem jafnan var
útlatur i fé og ótrandur til framkvánda og einnig Jóhann V. Danielsson Hauksmáður
lojdu jafnval 5 til 10 þúsundir Króna til húsbyggjarinnar og margir aðrir miklid
fé, sem einis og áður en sagt, namu tíundlog. 80 þúsundum Króna, en sóttum óhag-
stáds árfædis, óendfallo þeninga o. fl. Freystu þeir séi eðli til að halda áfram en
leifur i vorinni um, á sjúkrahúsið kominu upp, þótt síðar yði. En nú sá þvi og
aðrir, að förn fyri þeim og fyrir háfu bar augur árangur, og undir þvi að þetta uppi þad, að

6.
Húsið stóði auktt árum saman, en þess á umt vori á fullgjörva
þad. or. lóti, á þad vori tókú eigvarnari y selt fyrir 14 hluti þess,
en til þess hafði verið safnað, svo á eltiert vori í þessu þerfa verki
þeirri y hinu gófuigi tilgangur þeirri á engu gjördu, því þerungum
vartadi.

En svo átti fyrir þessum stáð y þessu húsi annað að leggja
en þad, en verða sjúkri stýli: þad var tókú til notkunar fyrir
sem fangeli fyrir ábrot a meum y þá þótti eigi nógu frítt að
kenna þad við Fala lengur, heldur var þad nefnt:

"Vinnu helid í Litla-Hrauni."

Þetta er áreiðanlega rangnefni:

1. Húsið stóður alls elti í Litla-Hrauni landi, heldur í landi
Háeyrar hófumur, spotta korn fyrir austan Steinskot, einu y sjú hefi
synt hús áður; þad motti því nihtu fremur kenna þad við þann þad,
Steinskot. Litla-Hraun hefir aldrei í Háeyrarlandi verið, en landin
liggja á eins samau, not Litla-Hrauni en Fala.
 2. Vinnu helid svo nefndu hefir verið nefnt "Lefigandur"; en þad er
einnig rangnefni, því þótt soja meji, á hin brýnasta þá sé fyrir
Lefigand hús á landi - þ. e. a. s. réttnefndu Lefigand, þá fara elti
þeir meum einu í vinnu heli þetta, sem elti venna á vinnu, en
dýgtinu meum á þá þá lítið reftar, heldur þeir, sem gjörft hafa brotlegi
við hin almennu hegningarlög y domdir en til að setja í vordhaldi
nu stæmri á lengri tíni y faka eiga út hegningu þá, en þeir
hafa verið domdir til að þola. Þetta er því sá stáður, sem meum
elku á fclast en elti gjörast.
- Þad var því elti einungis á stóðu laust heldur y rangt, á brýta

nafnum: Það var rangt, vegna þess, að nafnið „Pétigardur“
 „Vinnuheli“ eða þeimlíkt er óviðeigandi nafn í stofnum
 þeirri er þar er eða „atvinnurekstri“, sem þar er rekinn,
 o. það var ástæðulaust, vegna þess, að nafnið var lofþelgud
 þar áður og það á sinnið vel við, eins og nú er ástætt um
 þessum stöð, sem dæmi þess að vera háfalaði en gjarni-
 legur. Sér af öllu þar veina mandsyn til að velja honum
 neitt gullnafn.

Hið eina rétta og viðeigandi nafn dæmi á festsast við hann
 aftur og haldast við hann upp frá þessu, en það er:
„Fangavistinn í Fölu“!

Fala

509 af Spurni

Fala (var, sem „fangatúsið“, eða letijáðurinn er)

Árið 1852 fluttist maður nokkur, Sigmundur Suorason að nafni, frá Vakkarhjáleigu í Hvollhreppi í Ránjárvalldssýslu, að Upp-Ranáloti, sem stóndur í Fanga einum úr svonefndri Stelpuhöldi út í Tráðarholtsvatni í suðvestur-átt frá Tráðarholti. Þar bjó áður Kolbeinn Jónsson, faðir Þorleifs ríka í Stórn Háeyri, sáa, er Öskunni maðurinn heimsótti forðum og haldid var að draugur hafi verið og hefi ég sagt frá því í útgáfunum áður eða í frásögunum mínum um Kolbeinn Jónsson.

Lot þetta - upp-Ranálot - hefi aldrei neitt höfuðból verið og hefi verið í eyði um langt stéid. Sigmundur Suorason bjó þar með bristlym sínum Guðsinn Þóðardóttur og Guðna, syni þeirra í fjögur ár og fluttust þau þádan út í Eyraarbakka árið 1857; þar byggdi Sigmundur bæ sinn í landi Háeyra-Þorfunnar, stamt fyrir austan Steinstot, sem þá var austasta býlid í Eyraarbakka, og most munda Koti. Fyrir austan munda Kot tala vid þeir ári þannir, sem í daglegu tali voru nefndar „vötu“ Því þau vestustu voru nefnd vestara og eystra Steinstotsvatni eða Steinstotsþöps og er vestara Höpid framundan Steinstoti, en á milli þeirra (Höpsanna) var svo grunnt, að fénaður gat vadið yfir grunningarnar er nefndust Þresvadi, er hann sótti ofan af Þreidumýri vidur að sjónum og bar þá oft vid að hann floddi á Skeijnum austarlega í Háeyrafjöru. Þar sem Höpsin stielur með Þresvadi, byggdi Sigmundur bæ sinn að norðanverdu og vid vesturenda eystra Steinstotsþöps og var hann nefndur Fala.

Þátt gera megi síð fyrir, að þetta hafi verið höfðyndnis nafn, þá

hefir það mi samt lóðað við þerman stað um fullra 70 ára stæid og því
 eltri veid breytt fyr en mi fyrir fám árum, og veidur að því vikið síðar.
 Þíkirliu bóðnum Stokkseyrar þess Laðalls er býli Sigmundar ávalt nefnt
 Fala, og það er alls eltri svo mikil höfðyndu is nafn, sem sumir þynnu á
 halda, heldur edlilegt nafn og velvæingandi: Þarinn var byggdur þarna hjó
 þessvadi, með það fyrir augum, að folkid, sem þar átti heim, skyldi Fala þessvadi
 frá því að komast niður að sjónum og fara sér að eoda.

Þí á síðari árum er vortara Steinstokkshóp svo grunt orðid og næstun þurk
 á sumrum, að sandfé góðifand allra sinna ferða, og því vdi eltri frásti á
 með gindingum og byggingar þor, sem mi er komnar þarna á síðumundum
 þessvadi gamla, myndu eltri gefa hinc frá þessvadi frá að fara niður
 að sjónum. Hann vagna er þí engar, Fala þessvadi á þessum stað, er
 af öðrum ástodum og þeim alvarlegri er hin vandeylog.

Austasta þjórnin er vatnid, heiti Þíllakrannsvatn. Á þessum þess
 þjórnun var það, mi fyrir 50-60 árum, að fjóli mognuina frá Eyraþakki,
 Stokkseyri og ír Hraunshverfi, söfnuðust saman svo að sögn í hverju haldi
 í höfðunum allan veturnum þegar ís var vort, til að stænta sér í skautu-
 ferðir að aflökunum dagsvertum sínum, geyningum og öðrum stórum, en
 aldrei man of eftir því að þeir stöðnu undust í Fala til að binda á sig
 skautana eða kala saman, en la vort þor þeim þá í ferstuninni
 sumar sögnurav, sem Gudni. gamli Þórgilsson, er bjó í Þíllakranni eftir
 Sigmund Guorason og einum "Stóri mæðunum" er Gudni. eltri heim að Þíllak-
 ranni, og sem tók upp fyrir edum þar, er Gudni. stóð á hladvagnum
 fyrir frammi o. fl. þess kyns sögnur, er hann sagði okkur og í hefistíð
 fyrir löngu síðar, sem semilega er yljur einar, en allgilegar ef
 sammar vort. Þí Falaudi vort þor og það var okkur nój til þess að hef-
 ast eltri lengi við orálogu Fala.

Bejarriustimar í Fölnu sáust þar og öll húsastípsin fram í síðustu
 ár, eða þangað til bygður var þar spítali, eða sjúkræktis þad, er
 Eyrbeltingar létu reisa fyrir ís árum og gáfu margir þeirra stóffe
 til þessara byggingar, jafnvel 5 og 10 þúsund krónur einstakir menn
 - Alls munna hafa safuast allt að 80 þúsundum króna í þessu styri-,
 en þótt þeir og fleiri, er mestan áhyggjum höfðu fyrir því, að í stofu
 vori settur spítali þarna fyrir límos systur og mest og best studdu
 það mál, seju þess eynar árangur, heldur yður að hofja upp á það
 árum samman, að þetta voglega hús stodi auts og etli fellgjörð og
 tols vori tekið eignarnámi fyrir náloft 1/4 hluta þess er til þess
 hafði verið safuad og hofstaf, svo að ekkert væri í þessu þarfa
 verli þeirra -; þá var nú fyrir þárum árum hús þetta tekið til
 annarar notkunar, sér sé, fangelsisvistar fyrir afbróta menn
 og nefnt Vinnuhöld á hételu hrammi.

Munráðamannur eða eicandi Háeyrar fötunnar, sem þá var, mun hafa
 gefid löðina undir húsið og landspildu notkera er honni fylgdi, vitau-
 lega hofstveggja í landi Háeyrar, og mun það m. a. hafa ráðið því
 að húsið var byggt á þessum stadi, en sattu að seija held ég, að naunnast
 sé hofst að honna auga á óhrjállogra og ómarlegra hússtori þar í grund
 en einmitt það sem gefid var og valid til þessa og má m. a. kenda á,
 1. að húsið var byggt á marflata, gróðurlausu hramm-urd, svo lágt, að grunn-
 ur þess er naunnast ~~þremur~~ henni en 1 meter frá yfri, badi voprusins, sem
 húsið stendur und í rústrumum af Fölnu.

2. þar af leiddi, að honni sjávarflöd þar ystra samkinnis á flödi - en stékk
 hefi oft borid vid, t. d. 1799 (Þá sendu flöd), 1832 og miklu oftar - þi hlýpur
 allt undirlendi í Kríngum húsið og á alla vopu út frá því, að fara á

4

bátandi haf, af sjó og vatnsfylli. Það er því óstíljandi mér og öð-
rum, að nokkrum manni skyldi gefa heimilshugar, að velja þessum
stað til þess að byggja í honum spítala eða sjúkrahúsi, sem lengi
efti að standa og verða notað í almenningsþarfir.

En svo er það nafnið: Vinnuhelid í Ríttakrammi.

Það er áridaulega rangnefni:

1. Húsið stendur alls ekki í Ríttakrammstað, heldur í landi Háeyrar-
forfennar, spottað hvern fyrir austan Steinskot og metti því niðri fremur
heima þar við þann 60. Ríttakramm hefir aldrei verið í Háeyrarlandi
og móttin milli þessara jarða, eru stömt fyrir vörfum Ríttakramm
og niðri vör þeim 62 er Fala.
2. Vinnuhelid svonefnda, hefir verið nefnt Rétigandur, en það er að
mínum áliti einnig rangnefni, því þótt sojja megi, að hin brýnasta
þótt sé í Rétigandi hefir í landi, þá fara þangað elski þeir menn síni,
er ekki nema að vinnu, drygtljútréflar og þesskonar fólk, heldur
þeir, sem gjörft hafa brotlegir við hin almennu hegningarlög og
dómur ein til að setja í vandræði stæmri eða lengri tíma og Fala
þar út hegningu þá er þeir hafa verið dómur til að þola. Þetta
er því sá staður, sem menn atku að falast, en ekki ginnast. Það
var því ástæðulaust að breyta nafninu, auk þess sem það er
rangt og villandi. Nafnið eitt út af fyrir sig, hefir því alls eigi óvenu-
lega þýðingu og otti því þetta hefir og þessi staður að halda sínu
forna og löghelga heiti framvegis, sem sé:
Hegningarhúsið í Fala hjá Steinskoti.

5

Sigurður sál. Þórdarson syðlingurinn var fæddur í Hlíflátrani
24. des. 1856 eða veturnum áður en Sigurður Síorastur byggdi Fala.
Hann mundi vel eftir Sigurði, ^{því} hann hefur of þrjú syni þeirra
sem var þóinn ári eða eldri en Sigurður Þórdarson, sem sagði
að Sigurður hefði verið meirihátturinn á milli. Því
því þetta sagðist Sigurður hafa verið hræddur við hann og þó hann,
aðeins vagna nafninn Fala.

Eins og áður er sagt voru þeir Sigurður Þórdarson og Þrudri Sigurðsson
nokkur vagnir jafnaaldra og heilbrigðir, en Sigurður lét þess getu,
að sjaldan hefðu þeir verið að spiliðu saman vestur í Fala,
vagna þess, að hann hefði elki þorad að fara þangað eða elvélju
þar stundinni lengur, vagna þins óþingelda nafn sem í þor-
nun var. Sigurði þótti því vel viðgættu, en þarva vðri
^{sem stádu} konur vandræðisvið því afbrokum, að nafnið Fala
héldist við hann, því nafnið sjálft vðri fráfallandi og það
mótti það gjarnan vera.

En nú var það einmitt þetta, að nafnið var elki mögn, fínt "heldur
fráfallandi, sem réði því að það lagðist niður að mestu og var breytt
í nafnið "Vinnuhelid í Hlíflátrani". Það þótti, fínt, en það var og
er rangt, eins og óþingelda nafn í, með óþingelda nafni
og samvinnu.

Þess vðri í skandi, að sem flestir og þá elki sigt mögum, vðri sama
sinnis sem Sigurður sál. Þórdarson var, að álíta þessu nafni frá-
fallandi og að allir létu hið rétta nafn fótast við hann ofur með
því að nefna hann ávallt eftir þessu:

"Fangelsid í Fala" og annað elki.

Af Sigmundi Suorra syni í Fölu og fólki hans er þetta að segja:
Sigmundur dó í sóttarsöng af óþéttum sjúkdómi, 25. ágúst 1865,
en krúkkandi eldi í Skripavafni oða í Þarmanessvadi (sem í Forn-
sögum heitir Hanyanesvadi), eins og margir hafa áður haldið fram.

Hvöð um Eudrium kústýpu hans varð eftir að hann féll frá, en niér
eldi krummigt, en hinn var í daglegu tali nefnd Eunnir í Fölu
og hafði áður fýrnum veind vinnukona í Langholti syðra í Hrúna-
mannahæggum; hinn var orðlojð fyrir það hversu mikill og góður
lýgavinnur hinn var. Þ. a. var sagt, að hver einasta kind í
heimilum hefði hlappid til hennar í hvert sinn er þót sam-
hana, gengid jarnandi við hlið hennar og elt hana hveit sem hún fór.

Hid síðasta sem ég veit um Eudria, sonþeirri er það, að hann var
árid 1869, við aðsengur hjá Ara sál. Suiosias syni í Stórahræmni
og hafði flúzt þangað frá Hjalmskotskoti í Flóa, 14 ára að
aldri.

